

**”Låt oss tillsammans
göra allt vad som
står i vår makt att sprida
fred och frid.”**

PÅVE FRANCISKUS har just lämnat jordelivet. I sitt sista tal, från Rom på påskdagen sa han: ”Livet har segrat, men vi ser en stor törst efter död i världen”.

Var kommer vår törst efter hat och död ifrån? Vår törst efter makt och rätt? Den verkar ligga i oss från början, latent, som ett frö som kan gro om det vattnas. Med teologins språk kallas detta frö för ”arvsynd”. Arvsynden är som ett mörker inom oss som kan öppnas upp och komma fram periodvis under livets gång. En brustenhets i oss alla vilken vi behöver se och förhålla oss till. Med fel gödning och fel prioriteringar kan den växa och ta över.

På de flesta västliga språk finns endast ett ord för fred och frid – medan svenskan har två. Vi behöver hålla ihop de båda. Freden och friden hänger intimt ihop. Utan frid, ingen fred. Och utan fred, ingen frid. Som kristna är vi kallade att hålla fred med varandra, så långt det kommer an på oss. Vi behöver göra allt för att bevara friden och freden. Inte söka strid, inte utmana för sakens skull, välja

att söka förståelse och tolka varandra till det bästa. Det kan låta som självklarheter, men alla som levt i en familj, haft en livspartner, funnits på en arbetsplats eller i en församling vet att det stundtals är oerhört svårt att hålla fred. Världens fred börjar i oss. Grannbråk, mobbning och världskrig har samma mekanismer. Det lilla livet hänger intimt ihop med det stora.

”Kärleken har segrat över hatet, ljuset över mörkret och sanningen över lögnen. Förlåtelse har segrat över hämnd. Kristus, mitt hopp, har uppstått”, sa påve Franciskus. Med de orden fick han avsluta sin tjänst och gå in i den eviga friden, där inga konflikter längre finns, där kärlek råder och Gud bär allt.

Världen behöver inte mer ofred, så låt oss tillsammans göra allt vad som står i vår makt att sprida fred och frid i de sammanhang där vi finns och verkar.

*Kristin Molander,
kyrkoherde*

Midsommarfirande i Sätträäng

Midsommarafton fredag 20 juni

Gudstjänst i det gröna, midsommarorkester med nyckelharpa och dragspel, pick-nick och dans runt midsommarstången,

Tid: 13.00–16.00.

OBS! Begränsat antal p-platser.

Midsommardagen lördag 21 juni

Musikgudstjänst – *Folkliga toner* Fredy Clue, Sabina Lilja och Julia Bengtson bjuder på toner från den svenska folkmusikskatten.

Tid: 16.00–17.00 i Sätträängskyrkan

Sommarkyrkans Loppis

Fynda prydnadsföremål, konst, husgeråd, porslin, böcker, skor, accessoarer, leksaker och diverse prylar. Intäkterna från loppisen går till Act Svenska kyrkan som arbetar för alla människors rätt till mat, trygghet, hälsa och tro. Hela, rena och fräscha saker tas emot.

Öppet måndag–söndag 11.00–18.00

15 juni
till 27 juli

Sommarkyrka

UNDER SOMMAREN 15 juni–27 juli flyttar Danderyds församling traditionsenligt ut på "landet". Sommarkyrkan i Sätträäng har blivit en uppskattad oas för många församlingsbor! Välkommen till allsång på Sätträ, sommarmässor, lunchandakter, barncafé med sångstund, walk & talk, loppis, lunchmusik, tack-o-grill, frälsarkransvandring, lek, bad, samtal och samvaro. I caféet säljs våfflor, grillkorv, glass och godsaker till rimliga priser.

Resten av sommaren (28 juli–31 augusti) är det inget café, men sommarmässa och kyrkkaffe varje söndag kl 11.00.

Sommarkyrkan en uppskattad oas av många församlingsbor.

Café och loppis

Öppet alla dagar 11.00–18.00
Onsdagar och fredagar
Kvällsöppet till 20.00

Barncafé med sångstund

Måndagar och lördagar
11.00–12.00 (Alla åldrar)

Lunchandakt

12.00 (mån, ons, tor, fre)

Sommarlunchmusik

Tisdagar 12.00
(17/6, 24/6, 1/7, 8/7, 15/7, 22/7)

Bokklubb

Tisdagar 14.00–15.30.
Första bok: "Natanael och Elsa Beskow – En kärlekshistoria".

Kvällsmässa

Onsdagar 18.30

Walk & talk & swedish fika

Torsdagar 13.00–14.00

Tack-o-grill

Fre 27/6 och fre 18/7
17.00–19.00

Allsång på Sätträ

Fredagar (4/7, 11/7, 25/7)
17.00–19.00

Sommarmässa

Söndagar 11.00
Efteråt serveras kyrkkaffe!

Frälsarkransvandringen

Tänk dig att du är en pilgrim som går från pärla till pärla i sökandet efter Trons skatt. Frälsarkransvandringen sträcker sig ca 1,5 km runt ängarna. Den är lätt att följa på egen hand och fungerar bra för alla åldrar. Man kan t ex börja på gårdsplanen vid informationstavlan utanför Sätträängskyrkan. Den som söker skall finna!

Här hittar du
sommarens program
[svenskakyrkan.se/
danderyd](https://svenskakyrkan.se/danderyd)

Trygghetspridare

För Försvarsmaktens präster är det viktigaste uppdraget att jobba med moraliska faktorer och resiliens hos både rekryter och anställda.

– Här spelar vi präster en stor roll, säger fältprästen Annika Boltenstern.

ANNIKA BOLTENSTERN var präst i Oscars församling när frågan kom. Kunde hon tänka sig att börja arbeta som fältpräst?

Annika funderade, tackade ja och i oktober landade hon i ett helt nytt sammanhang, som fältpräst i en Försvarsmakt som växer så det knakar.

– För mig som präst i Försvarsmakten är det inte religionsutövning jag ägnar mig åt, utan KASAM, alltså känslan av sammanhang. Uppdraget är att agera professionell krisstödare, att jobba för att höja förbandsandan, stötta cheferna i ledarskapet och fokusera på etiska och moraliska faktorer, säger Annika Boltenstern.

Redan under första arbetsdagen fick Annika följa med ut i fält där hon mötte soldaterna, rekryterna och befäl i deras vardag.

– Jag slogs av den starka känslan av värme. Inom Försvarsmakten spelar kamratskapen och ledarskapet, men också känslan av sammanhang en stor roll.

Det är ett varierande arbete Annika har. I vissa fall handlar det om att möta anställda under extrem mental stress. I andra situationer kan arbetet gå ut på att vara samtalsstöd. Varannan vecka är hon på Soldathemmet ute på Livgardet och

möter rekryterna. Unga människor som är hemifrån kanske för första gången. Då fungerar hon som en klok vuxen, en form av moralisk kompass, som utan att värdera finns där och lyssnar.

ATT HON ÄR kristen är alla medvetna om, och hon genomför både andaktstunder och korum, som gudstjänsterna i militära sammanhang kallas.

– Inom Försvarsmakten har vi även ateister och troende från andra religioner. Jag upplever det aldrig som ett hinder att jag är kristen. Jag fungerar mer som ett ställföreträdande hopp och sprider genom min blotta närvaro både trygghet och lugn.

Samtidigt, förklarar Annika, behöver man som militär självavårdare ha en tydlig och stark förankring i sin egen tro.

– Mitt främsta uppdrag är att sätta moraliska, etiska, existentiella och andliga frågor i centrum. Att prata om döden. Men självklart också om livet.

ANNIKA INLEDDE SIN bana som fältpräst under en orolig och svajig tid, något hon är väl medveten om.

– Vi behöver förbereda oss för krig, som ju är något av det värsta som kan hända. Och där fyller präster en stor uppgift. Moral

och etik är viktigt för alla i alla sammanhang. Men i svåra och tuffa situationer, som krig, är det extra viktigt, konstaterar hon.

Hon tystnar en stund och säger sedan:

– Inom Försvarsmakten förbereds vi och övar på att kunna hantera det. Folk-rätten och soldatreglerna, att göra så liten skada som möjligt, är sådant vi ständigt pratar om.

UNDER VÅRT SAMTAL återkommer Annika till Försvarsmaktens värdegrund, som utgår från demokratiska principer, jämlikhet, rättvisa, mänskliga rättigheter och tron på människors lika värde.

– Värdegrunderna finns med på alla nivåer vilket gör att den enskilde medarbetaren kan förstå meningen med sitt arbete. Att känna sig delaktig i ett starkt sammanhang spelar stor roll för de värnpliktiga och för Försvarsmaktens anställda.

För ska man riskera sitt liv för att försvara ett land vilket är Försvarsmaktens yttersta uppgift – då behöver man tro på det man gör.

– Det är faktiskt Försvarsmaktens anställda och det faktum att vi är med i NATO som gör att vi andra kan fortsätta att leva i fred och frihet. Det får vi inte glömma, säger Annika. ♦

A woman, identified as Annika Boltens, is the central figure. She is wearing a green and tan camouflage jacket and a matching camouflage cap with a Swedish military crest. She has glasses and is smiling broadly. She is flanked by two soldiers in similar camouflage uniforms, whose backs are to the camera. The background is dark and out of focus, suggesting an outdoor night setting.

Fältprästen
Annika Boltens
stern fyller en
viktig funktion i
Försvarsmakten.

"Mitt främsta uppdrag är
att sätta moraliska, etiska,
existentiella och andliga
frågor i centrum."

Ekonomisk trygghet och sociala nätverk minskar risken för krig, säger Svenska Freds ordförande Kerstin Bergeå.

Bygger för fred

Fred kommer inte av sig självt. Det är något vi gör och åstadkommer genom aktiva handlingar och politik.

– Vi behöver förebygga istället för att förbereda oss, säger Kerstin Bergeå, ordförande för Svenska Freds.

TROTS ATT DET har gått 30 år sedan Mikael Wiehe skrev låten *Fred* som Imperiet tog ut till folket är texten skrämmande aktuell:

*Är det verkligen fred vi vill ha
till varje tänkbart pris?*

*Är vi alldeles säkra på det,
att det värsta av allt är krig?*

*Och med freden kommer tystnaden:
allt ordnas under hand och folk och
länder styckas upp
i samförståndets namn.*

Men Kerstin Bergeå, ordförande för Svenska Freds, Sveriges äldsta fredsförening, är övertygad. Ja. Det är verkligen fred vi vill ha. Men den ska vara rättvis och hållbar.

– Fred kan innebära olika saker. En negativ fred är en fred med frånvaro från våld och hot om våld, en vapenvila. En positiv fred är mycket bredare, där finns stabila demokratiska institutioner och de mänskliga rättigheterna är uppfyllda.

Tillsammans med medlemmarna i Svenska Freds jobbar Kerstin Bergeå för att förebygga krig och väpnad konflikt. Att hitta och prioritera de medel som finns för att länder ska slippa krig över huvud taget.

ATT DET FINNS alternativ till krig är Kerstin Bergeå övertygad om.

– Under en konfliktcykel kan man alltid jobba på olika sätt och med olika medel – och det bästa är självklart att göra insatserna i förebyggande syfte, säger Kerstin Bergeå.

Precis som Försvarsmaktens och politikens företrädare talar Kerstin Bergeå om att bygga upp ett robust samhälle. För ju mer robust ett samhälle är – desto längre bort ligger en väpnad konflikt.

– Ett samhälle där grundproblemen, som ojämн fördelning av resurser eller begränsad makt att påverka, adresseras i tid. Då behöver invånarna förhoppningsvis

inte längta efter auktoritära ledare som kommer med enkla svar på komplexa problem, som Trump eller Putin.

I ett robust samhälle har invånarna ekonomisk trygghet och en uppgift. De har ett socialt nätverk och känner trygghet.

– Att rusta upp militärt på det sätt vi ser världen göra idag, riskerar att leda till en upprustningsspiral. Det finns andra vägar att gå, hävdar Kerstin Bergeå. Påtryckning i form av ekonomiska sanktioner är betydligt mer effektivt.

– **SOM DET ÄR** nu visar forskningsorganisationen Centre for Research on Energy and Clean Air, att 242 miljarder kronor från Europa har gått direkt ner i Rysslands krigskassa, säger Kerstin Bergeå.

242 miljarder kronor som gör att Rysslands krig mot Ukraina kan fortgå och som innebär att krigshotet mot Europa bara blir starkare.

– Framför allt vill vi ha en dialog om nedrustning – och inte upprustning. Genom att känna sina grannar och ha öppna diplomatiska spår kommer man långt. När ett krig väl brutit ut finns inga bra lösningar. Krig är ett misslyckande, säger Kerstin Bergeå.

Om ett land blir attackerat, har det då rätt att försvara sig?

– Blir man attackerad i strid med folkrätten, som i Ukrainas fall, då har man rätt att försvara sig, konstaterar Kerstin Bergeå.

Hon fortsätter:

– Vi vill se att kriget tar slut, att Sverige och EU visar diplomatiska ambitioner och stänger av inflödet till Putins krigskassa så att kriget inte kan fortsätta.

Hon är djupt oroad över världsläget, och menar att det just nu ser mörkt ut för de röster som förespråkar fredlig konfliktlösning.

– Det pågår en nedmontering av de fredliga alternativen och de verktyg som

Fred är ett
verb, menar
Kerstin Bergeå.

”När ett krig väl brutit ut finns inga bra lösningar”

finns för att lösa konflikter. Om vi lägger alla miljarder på militär upprustning – då tränger det ut investeringar i fredssatsningar.

Kerstin Bergeå återkommer till vikten av att jobba förebyggande. Genom diplomati, genom att vara kreativ och genom att hålla samtalen levande. Hon konstaterar att för henne är ordet ”fred” ett verb, alltså något man gör och åstadkommer. Inte något som kommer av sig självt.

– Genom att investera i arbete för fred kan vi på sikt utrota krig. Det handlar om att få till insatser i tid, lite likt hur lärare arbetar i klasser som behöver extra stöd. Att fortsätta att bygga säkerhet genom hot om massförstörelse bygger inte hållbar fred. ♦

Tid för Guds fred är temat som Sveriges kristna råd och kyrkorna bjuder in till under Ekumeniska jubileumsåret 2025. I en tid som av många upplevs som oroligare än någonsin, kan det låta ironiskt. Men kanske just därför desto viktigare att fokusera på fred.

En fredsbekvarande styrka

2025 ÄR ETT betydelsefullt år, fyllt av symbolik. I år är det nämligen 1700 år sedan det första kyrkomötet i Nicea, då en gemensam troslära för kristendomen infördes. Och inte bara det. Det är också exakt hundra år sedan det stora ekumeniska (läs om ekumenik på sid 9) mötet i Stockholm då ärkebiskop Nathan Söderblom satte det lilla landet Sverige på världskartan. Han

Fred handlar om mer, än avsaknad av krig, säger Jan Eckerdal.

lyckades med konststycket att samla världens kyrkor, för att en gång för alla skapa fred i världen.

– Det var imponerande hur han kunde få hit alla dessa internationella företrädare för både ortodoxa och protestantiska kyrkor. Mötet fick stor betydelse och blev ett tydligt avstamp mot den ekumeniska fredsörelse som vi verkar inom idag, säger Jan Eckerdal, direktor för teologi på SKR, Sveriges kristna råd.

Då, i skuggan av första världskriget, fanns starka nationalistiska strömningar som påverkade och oroade, precis som det gör idag. Genom att få kyrkorna enade, hoppades man kunna öka chanserna för en fredlig omvärld.

– Fred måste vinnas på nytt i varje tid. Fred är något som behöver byggas och är något som kräver aktivt engagemang, säger Jan Eckerdal.

Att ordna ett möte med freden i centrum i mellankrigstidens Europa var kontroversiellt. Och tyvärr är det även idag, hundra

år senare, lika omdiskuterat att bjuda in till ett möte med fredstema.

– Fredsarbete är kontroversiellt. Men tillståndet i vårt samhälle ligger närmare 1925 än någonsin – och som kyrka har man helt klart ett tydligt fredsuppdrag.

NÄR JAN ECKERDAL får frågan om vad fred innebär svarar han snabbt:

– Fred handlar om så mycket mer än avsaknad av krig. Fred handlar om goda relationer till allt skapat i samhället och med vår närmaste granne. Fred är också något man skapar med sig själv. Det handlar om att göra gott, odla sin inre frid, att inte stänga sig för omvärlden, att istället vara öppen. Att vara en medmänniska.

Jan Eckerdal konstaterar sammanfattningsvis: Att bygga fred är något man gör i stort och i smått, genom engagemang i civilsamhället, i arbete mot ensamhet och mot gängkriminalitet.

– Ett viktigt steg på den vägen är att söka fred mellan kyrkorna och mellan

I skuggan av första världskriget, fanns starka nationalistiska strömningar som påverkade och oroade, precis som det gör idag.

religionerna. För god ekumenik måste ha ett interreligiöst sammanhang.

Jubileumsåret 2025 uppmärksammar både hundraårsdagen av Nathan Söderbloms ekumeniska kyrkomöte 1925 och att det är exakt 1700 år sedan kyrkomötet i Nicea.

– Vi uppmuntrar lokala församlingar och kyrkor att utveckla sitt ekumeniska samspel. Just i år sammanfaller pingsten i alla kristna kalendrar – vilket är ovanligt. Och därför uppmanar vi till att passa på att fira gemensamt i olika kristna samfund, säger Jan Eckerdal.

I augusti kommer det dessutom bli centralt firande i Stockholm, liknande det som Nathan Söderblom bjöd in till för hundra år sedan.

– Att arbeta för fred idag är en lika stor utmaning som det var 1925. När vi påbörjade planeringen för jubileumsåret kändes freden självklar. Nu är det så aktuellt att jag nästan bävar för att arrangera ett stormöte med temat Tid för Guds fred. ♦

Det här är Ekumenik

Ekumenik är samarbete mellan olika kristna kyrkor och samfund – att respektera varandras rätt till skillnader i tro, lära och liv.

I vår tid gläds vi åt att Sveriges kristna råd blivit bredare som ekumenisk samlingsplats – än vad som var möjligt för 100 år sedan. Såväl Romersk-katolska kyrkan som pingströrelsen saknades vid Stockholmsmötet 1925, men har nu anslutit som medlemmar i Sveriges kristna råd.

Källa: SKR

Kriget ändrade allt

I Ukraina var Yuliia gymnasielärare i matematik. Sonen Ivan lekte med kompisar, tränade och spelade flöjt. De bodde i en lägenhet med Ivans pappa. Levde ett vanligt liv. Sen kom kriget.

NÄSTA VECKA FYLLER Ivan Hololobova 13 år. Men han kommer varken att fira födelsedagen med sin pappa eller med sina släktingar.

För i och med den fullskaliga invasionen av Ukraina tvingades Yuliia och Ivan att fly. Bakom sig lämnade de Ivans morföräldrar och pappa, Ivans kompisar och Yuliias arbete som matematiklärare på ett av industristaden Kamianskes gymnasium.

Det är tre år sedan nu. Yuliia glömmer det aldrig. Invasionen startade tidigt på morgonen den 24 februari 2022.

Hennes man var på tjänsteresa i en närliggande stad när telefonsamtalet kom att hon skulle sätta på tv:n.

– Visst hade vi sett och hört på nyheterna att Ryssland hade skickat militärer till gränsen, men vi trodde att det var en övning. När jag slog på tv:n såg jag fullt med krigsfordon men kunde ändå inte tro på det som hände. Så Ivan gick till skolan som vanligt, och jag gick till jobbet, berättar Yuliia.

När flyktingar från flera angränsande

städer samlades på stadens campus där Ivans mormor jobbade som vaktmästare, fick de höra fruktansvärda historier. Historier om våldtäkter, avrättningar och om barn som kidnappades från sina föräldrar.

– Mamma berättade för oss vad flyktingarna berättade för henne, och vi insåg att vi var tvungna att fly, säger Yuliia.

DET VAR ETT svårt beslut att fatta. För varken Ivans pappa eller hans mormor och morfar kunde följa med. Och bråttom var det. Varje dag kom nya rykten om den ryska arméns övergrepp. I all hast packade Yuliia och Ivan ner sina liv i så många resväskor de kunde bära.

– Pappa följde med oss till gränsen. Sedan fick han vända tillbaka hem till vår lägenhet. Alla män måste stanna kvar i landet. Vi ville inte åka. Men var rädda och kände som att vi inte hade något val, säger Ivan.

Avskedet var sorgligt.

– Jag kommer ihåg att alla som satt på det där tåget var ledsna. Ingen vill ju åka från sin pappa och lämna sin familj,

konstaterar Ivan.

Via Polen kom Yuliia och Ivan till Göteborg, där de under den första tiden bodde i flyktingförläggning.

– Det var hemskt, säger Yuliia, men tack vare Facebook fick hon kontakt med en familj i Täby som öppnade sitt hem för dem och introducerade mor och son för det svenska samhället.

ATT LANDA I en helt ny tillvaro, utan nätverk, utan att kunna språket är inte det lättaste. Kvar hemma i Ukraina fanns inte bara Ivans pappa och morföräldrar. Där fanns Ivans kompisar, Yuliias vänner och alla familjevänner. Där fanns Ivans skola och fritidsaktiviteter. Yuliias jobb och familjens hem.

Här i Sverige fanns ... ingenting.

– Familjen vi bodde hos i Täby hjälpte mig att hitta ett jobb och Ivan att komma in i en svensk skola, säger Yuliia, som omgående började ta svenskalektioner och via sin svensklärare fick tips om var Ivan kunder börja träna simning och basket igen, och var de kunde hitta ett nytt, mer permanent boende.

Nästan dagligen har Yuliia och Ivan kontakt med Ivans pappa, som bor kvar i familjens hem i Kamianske och fortfarande jobbar som tandtekniker. De följer nyheterna om kriget noga, och ser med rädsla hur

Yuliia och Ivan
bor inhyrda i en
studio i Djursholm.
Hemma i Ukraina
finns Ivans pappa,
släkt och vänner.

fronten alltmer närmar sig deras hemstad

Det som Yuliia från början bara trodde skulle vara någon månad eller två har nu blivit vardag. Yuliia och Ivan bor i en liten studio i ett hus i Djursholm. Ivan går i sjunde klass och spelar återigen basket på fritiden. Yuliia jobbar heltid som lokalvårdare på ett hotell, och undervisar numera bara Ivan i matematik. Själv studerar hon svenska på distans varje dag.

En helt annorlunda vardag, som

visserligen fungerar, men där familjen fortfarande är splittrad.

– Men i vintras på sportlovet kunde vi träffa pappa för första gången sedan vi åkte. Vi reste till västra Ukraina där det är ganska lugnt, och var tillsammans en hel vecka, säger Ivan och ser glad ut.

Det blev fina dagar, berättar han och Yuliia. Bara ett enda flyglarm gick under hela veckan.

– Pappa och jag åkte skidor, pratade och

promenerade. Det kändes bra, säger Ivan.

Sedan var det återigen dags att skiljas åt. Ivan och Yuliia åkte tillbaka till Djursholm. Ivans pappa reste hem till Kamianske.

Hur länge familjen kommer att vara separerad är det ingen som vet.

– Som det är nu är vår region bara fyra kilometer från fronten, och om det blir fred är risken stor att den regionen blir rysk. Vad som händer då, det vill jag inte ens tänka på, säger Yuliia. ♦

David Bergman,
överstelöjtnant, forskare
och doktor i psykologi:

”Vem
är du
när
kriget
kommer?”

Laglöshet och plundring. Myterna om krig är många. Överstelöjtnant David Bergman berättar vad som i själva verket händer med människor i krig: De växer.

MÄSSEN PÅ Försvarshögskolan är inredd med stoppade stilmöbler, sidengardiner och målningar av försvarschefer från förr.

En förlegad oas, skulle man kunna tänka. Skenet bedrar. Sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har suget efter uppdaterad militär kompetens varit stort och flera av det svenska försvarets företrädare har blivit hushållsnamn för tv-tittare och tidningsläsare. En inte oansenlig andel av dem är hämtade just härifrån, från Försvarshögskolan i Stockholm.

Som David Bergman. Överstelöjtnant, forskare och doktor i psykologi.
– Stämningen i huset är brädslande, säger han.

Det som sker nu liknar ingenting av det han hittills upplevt under sina 27 år som försvarsanställd, en period som infallit under ”den eviga fredens tid”, präglad av nedtrappning och sänkt beredskap.

– Det finns en viss frustration över att allt inte hänger med. Materialanskaffning, till exempel. Det är en flerårig process.

Det är mobilisering vi talar om. Vad innebär det, bortom nya kängor för svenska soldater? Vad betyder det för alla oss andra?

Du förblir samma person både i krig och fred, säger författaren och forskaren överstelöjtnant David Bergman.

David Bergman svarar själv. Och han gör det i form av en ny bok: *Vem är du när kriget kommer?*

– Troligtvis är du exakt samma person som innan kriget. Jag är militär innan kriget kommer och är också militär när det är här. Är du lärare innan är du också lärare när kriget är här. Men du kan få utföra ditt arbete under större umbäranden och med lite större friktion.

SOM MED MÅNGA av de rubriker och signaler som far genom luften just nu låter titeln oroväckande. Upptakten till boken är bland annat det uppmärksammade uttalandet från civilförsvarsminister Carl-Oscar Bohlin, som i början av förra året förklarade att ”det kan bli krig i Sverige”.

Och visst, David Bergman vill få läsaren att förstå det allt mer kritiska säkerhetsläget. Men framför allt vill han peka på människans förmåga att växa under kris.

– Jag medverkade en del i radio och tv efter Bohlins uttalande. Frågorna jag fick var yrvakna: ”Ska man fly nu?”, ”Vart ska man fly?” De byggde på missförstånd om hur människor reagerar i krig.

Mycket var och är rena myter, menar David Bergman. Som att man undrar vad man ska göra när det utbryter plundring.

Men krigets ansikte är sällan det

”Militär strid innebär extremt brutalt våld mot andra människor.”

➡ laglösa land som många föreställer sig. Det är snarare ett tillstånd där stora delar av samhället fortsätter att fungera, om än under svårare omständigheter.

Det är också därför bokens fråga är viktig att ställa, menar han. För att var och en ska få syn på sin plats i tider av kris.

– Många undrar ”är jag den som springer och lämnar familjen när lavinen kommer”? Nej, de absolut flesta tenderar att hitta en produktiv roll.

Orsaken är existentiell. Det handlar om vårt behov av att känna mening. Att ha en uppgift föder meningsfullhet. Och upplever jag mening blir jag mer motiverad att axla ansvar. Den goda cirkeln är född.

David Bergman pekar på fakta som kan provocera: Både självmord och depressioner minskar under krig.

– Det beror just på att man känner sig inblandad i ett sammanhang och gör något för kollektivets bästa. Jag får en anledning att gå upp på morgonen.

Ingen kan förneka att kriget samtidigt är ett trauma. Flera former av psykisk ohälsa ökar när kriget eller krisen är över. David Bergman tar den 11 september som exempel. I det akuta läget blev människor mer hjälpsamma och hänsynstagande. Men på sikt, bland räddningspersonal och andra, gick självmordsstatistiken upp.

DAVID BERGMANS VÄG in det militära var måhända självklar för egen del men kanske inte riktigt för resten av familjen. Uppväxten var frikyrklig och både pappa och farfar hade varit vapenvägrare av religiösa skäl.

– Jag såg att vi delade samma värderingar, jag kom bara fram till en annan slutsats än dem. Det skapade ingen konflikt, mina föräldrar har alltid varit stöttande. Men det väckte förstås förvåning.

Att det på värnplikten skulle följa nästan tre decenniers militär karriär fanns då inte på kartan. Men David Bergman upptäckte snabbt ingredienser som fick honom att stanna kvar. Han beskriver en verksamhet befolkad av värderingsstyrda individer med moraliskt mod. Personer som vågar ställa sig upp i ett rum och säga ”vänta, jag håller inte med nu, vad håller vi på med?”.

Schablonbilden av militären är annars ofta den av individer som faller in i ledet och gärna har en vapenromantisk läggning.

Visst, de så kallat militärt överintresserade finns, säger David Bergman. Men den som är fanatiker blir sällan långlivad.

– Har du en överdriven draging till våld är du direkt olämplig att ges ansvaret att utöva det. Så paradoxalt är det. Du bör ha en viss spärr mot våldsutövning för att vara lämplig.

KRIG HANDLAR ÄNDÅ om att döda. Det är David Bergman som säger det. Han tycker att man ska tala klarspråk.

– Militär strid innebär extremt brutalt våld mot andra människor. Det är lockande att tala om det goda våldet, men det finns inte, även om man juridiskt och etiskt kan rättfärdiga varför det sker.

Människans insida. De stora etiska frågorna. Det är det som intresserar honom. David Bergmans yrkesinsatser har bland annat handlat om att systematisera det svenska försvarets kunnande kring psykologi. Idag används hans böcker som kurslitteratur på officersprogrammet.

Ögonblicken som etsat sig fast under karriären illustrerar ofta moraliska konflikter. Som när David Bergman tjänstgjorde i Afghanistan, ett av världens fattigaste länder.

DAVID BERGMAN

Gör: Officer, forskare vid Försvarshögskolan, doktor i psykologi, författare

Aktuell med: *Vem är du när kriget kommer?* (Natur & Kultur).

Ålder: 45 år

Familj: Särbo och två barn, 11 och 13 år

Har tidigare gett ut: *Stridens psykologi – konsten att döda och överleva* (2022), samt fyra thrillers som utspelar sig i militär miljö.

Gör på fritiden: Jag åker gärna på utflykt. Min vardag handlar just nu väldigt mycket om att vara ponnypappa eller den som flåtar håret till en dansuppvisning.

Om fördomar om militärer: Stereotypen är en man som skriker och pekar med hela handen. Jag har varit i flera livshotande situationer ute i världen. Jag har inte höjt rösten mer än vad du och jag pratar nu. I skarpa situationer är empati och omtanke avgörande.

Om arbetet med boken: Största aha-upptäckt var det individualistiska samhällets styrka. Jag trodde att människor i länder med kollektivistiska strukturer mätte bättre. Men även de har stora problem med existentiell ensamhet. Individualism bygger anpassningsbara individer som är vana att ta initiativ.

I skarpa situationer är empati och omtanke avgörande, säger David Bergman.

En kall och snöig dag stod han i Goretexuniform, vinterkängor och handskar och frös ordentligt. "Nu är det bitigt!", tänkte han.

– Då fick jag se en flicka en bit bort, i sommarklänning och krokodilsandaler, som stod och värmdes sig på avgasröret på en bil. Jag skämdes för att jag hade beklagat att jag frös, men visste samtidigt att jag inte kunde ge henne några kläder. Det skulle skapa ett värre problem. Att börja hjälpa de som kom fram skulle omöjliggjort det jobb vi var där för att göra.

DET VAR SÖKANDET efter insikt och svar som förde honom in på psykologin. Tron från uppväxten har återvänt i mogen form, efter några tonårsrebelliska år då det där med kyrka och andlighet kändes ocool. I Enköping, där han bor, finns Vårfrukyrkan dit han brukar gå vid jul.

När David Bergman skriver militär etik

blir språket ofta religiöst.

– Jag tycker om att använda det. Från min uppväxt fick jag med mig vikten av att tala klarspråk och en tro på att alla mänskliga beteenden går att förstå. Både de onda och de goda.

Det är ofta mötet med människans bottenlösa förmåga till grymhet som tar fram andra människors absoluta bästa sidor, konstaterar David Bergman.

Han återger ett talesätt: I skyttegravarna finns inga ateister. Inte långt ifrån hans rum på Försvarshögkvarteret ligger fältprostens kontor. Han ser vad hennes arbete betyder, inte minst det som rör själavård.

I än högre grad märks det bland förbanden i utlandstjänstgöring. David Bergman beskriver hur fältkapellet fyller sig självt, pastorn behöver inte göra mycket mer än att vara tillgänglig.

– När människor besöker pastorn gör de

det inte nödvändigtvis med religiösa förtecken. De gör det för att de behöver en medmänniska att anförtro sig åt och där det finns någon form av tuggmotstånd i samtalet kring livets större frågor.

Och den stora frågan just nu?

Många svenskar svarar "oro".

Då kan prepperlistorna kännas bra att hålla i handen. Konservburkarna och vattendunken är mätbara insatser som förmedlar trygghet.

Det är inget fel på konserver, säger David Bergman. Men det är det sociala stödet som betyder allra mest i kris.

Vad har du att säga den som oroar sig för utvecklingen just nu?

– Att man ofta förbereder sig för värre saker än vad som inträffar. Det kan absolut hända saker som kommer att påverka oss. Men vi tenderar att kunna hantera dem när de dyker upp och infinna oss i ett nytt normalläge. ♦

Konfirmation – ett minne för livet!

ATT VARA KONFIRMAND i Danderyds församling är en stark och fin tradition. Under konfirmationstiden varvas samtal om Gud, andlighet, kärlek, livet och döden med att lära känna nya vänner, bad, lekar och roliga äventyr. Det handlar om att testa vad kristen tro går ut på.

Höjdpunkten och avslutningen är konfirmationsgudstjänsten – då konfirmander, släkt och vänner samlas till fest och glädje i Danderyds kyrka. Församlingens pedagoger, präster, diakoner och ledare önskar dig varmt välkommen med på resan.

**Anmälan
2026 öppnar
19.00 torsdag
25 september 2025**
Läs mer om
konfirmation på
[svenskakyrkan.se
/danderyd](https://svenskakyrkan.se/danderyd).

2026 kan du välja på dessa alternativ:

Vinterkonfirmation

Den perfekta gruppen för dig som är upptagen på sommaren men har tid under terminen. Gruppen brukar bli väldigt sammansvetsad då man ses under en längre period. Dessutom ingår en gemensam helg under våren vilket ger mer tid för häng, äventyr och samtal.

Vinterkonfirmanderna ses en vardagkväll i veckan i Församlingens Hus.

Start: v.46 i november 2025.

Konfirmation 26 april 2026 i Danderyds kyrka.

Sommarkonfirmation – period 1 Utan läger

Vill du konfirmeras på sommaren men inte åka så långt hemifrån? Då är det här gruppen för dig. Vi ses dagtid under två veckor på sommaren och har fyra träffar innan under terminen. Bad, sol, utflykter, aktiviteter och spännande samtal är vad du kan förvänta dig.

Start: 23 november 2025.

Datum sommar: 22–26/6 samt 28/6–2/7.

Konfirmation 5 juli 2026 i Danderyds kyrka.

Sommarkonfirmation

– period 2 och 3

Läger i Bergslagen

Är du sugen på konfirmation med läger är det här valet för dig. Ett konfirmationsläger under 12 dagar med allt från spännande samtal vid lägerelden, bad, häng, äventyr och roliga aktiviteter. Gruppen träffas även dagtid fyra helger i Danderyd innan sommaren.

Period 2

Start: 23 november 2025.

Träffar i Danderyd:

6–7/12, 17–18/1, 28–29/3, 23/5.

Sommarläger: 6–17/7 2026.

Konfirmation: 19 juli 2026

i Danderyds kyrka.

Period 3

Start: 23 november 2025.

Träffar i Danderyd:

13–14/12, 7–8/2, 18–19/4, 23/5.

Sommarläger: 26/7–6/8 2026.

Konfirmation: 9 augusti 2026

i Danderyds kyrka.

**Konfirmation för
unga vuxna och vuxna.**

Läs mer på:
svenskakyrkan.se/danderyd

Vår och sommar i Danderyds församling

Pingstdagen – den kristna kyrkans födelsedag!

Söndag 8 juni 12.30–15.00

Pingstfika på Tibble kyrkas tak

Fika, fest, glädje, insikt och utsikt för katoliker, ortodoxer, protestanter och alla bortom definitionerna. Alla kristna kyrkor i Täby och Danderyd firar i år pingst tillsammans. 2025 är det ekumeniska jubileumsåret – Tid för Guds fred!

Kom med och fira
uppe på taket till
Tibble kyrka.
*Ingen anmälan
eller kostnad.*

Livsstegen – tolv steg att hitta din väg i livet

Välkommen till infoträff söndag
7 september kl 12.15 i Församlingens
Hus. Joachim Berner (författare och
företagare) och Henrik Mattsson
(präst) berättar om vad Livsstegen
är och vad ett deltagande innebär.
Gruppen har 12 platser och startar
under hösten.

Lunchmusik med soppa

Tisdag 20 maj 12.00 i Danderyds kyrka

Vår- och sommarmusik på orgel med
Anders Ölund. Efteråt serveras soppa
i Församlingens Hus. Promenad runt
Ekebysjön 13.30.

Musikgudstjänst

Uti vårsolens glans
Söndag 18 maj 16.00

i Danderyds kyrka

Sjung Fridens gåva...
Sjung ändlös Fröjd...
Sjung Gud är Kärlek...
Vårmusik med Ceciliakören och
VocAlice under ledning av Ewa
Sassner och Maja Johannesson.
Malou Meilink, blockflöjt.
Martin Östergren, piano.

Kristi himmelsfärd

Ottmessa med kyrkkaffe.
torsdag 29 maj kl 08.00
i Sättraängskyrkan.

Presenttips!

I Sommarkyrkan i Sättraäng
och i Danderyds kyrka finns en
obemannad shop som är tillgänglig
under ordinarie öppettider (se sid
19). Köp biblar, psalmböcker och
böcker som kan vägleda i existen-
tiella frågor, till rimliga priser.
Dessutom Frälsarkransen,
ljusstakar, träkors på
halsband, ikoner och
annat fint – perfekta
presenter vid
sommarens
konfirmation,
dop och bröllop.

Kyrkoval 2025

I september är det kyrkoval och ett
nytt kyrkofullmäktige för Danderyds
församling ska väljas. Man får rösta
från och med 16 år och för att
ställa upp i valet ska man vara
18 år senast på valdagen.
Håll utkik efter röst-
kortet som kommer
i slutet av augusti.

**Kyrkoval
2025**

I Danderyds församling finns en mängd
aktiviteter och grupper för alla åldrar.

All info finns här:

svenskakyrkan.se/danderyd

Följ även kyrkan på sociala medier:

danderyds forsamling

@svenska_kyrkan_i_danderyd

Scanna med
mobilkameran
– kom direkt
till hemsidan!

Altorpsdagen 2025

ÖPPET HUS FÖR alla åldrar på Djursholms begravningsplats. För 9:e året i rad firas Altorpsdagen med guidade turer och maskinutställning där barnen får upptäcka och provsitta stora trädgårdsmaskiner. Dessutom servering med gott fika till bra priser och möjlighet att träffa medarbetare från Danderyds församling.

Djursholms begravningsplats anlades i början av 1890-talet och har flera kända gravar. Elsa Beskow ligger sedan 1953 begravnen här tillsammans med sin make predikanten och författaren Natanel Beskow. Året runt finns ett "solägg", placerad på Elsa Beskows grav från en anonym avsändare.

De senaste två åren har nya lokaler för bisättning (förvaring av kistor/urnor i väntan på begravning), administration och verkstäder tillkommit på Djursholms begravningsplats. Miljön på området måste hanteras varsamt och de nya byggnaderna är byggda med hänsyn till detta. Nu är det dags för invigning!

Läs mer på:
svenskakyrkan.se/danderyd

Program

12.00–13.15 Rundvandring

13.30–14.00 Invigningsceremoni.

Kyrkoherde Kristin Molander, kyrkogårdschef
Per Henrik Hinder, m fl medverkar.

14.00–15.15 Rundvandring

15.30–16.30 Musik i kapellet

16.30–17.30 Rundvandring

Altorps kapell är öppet under dagen för besökare.

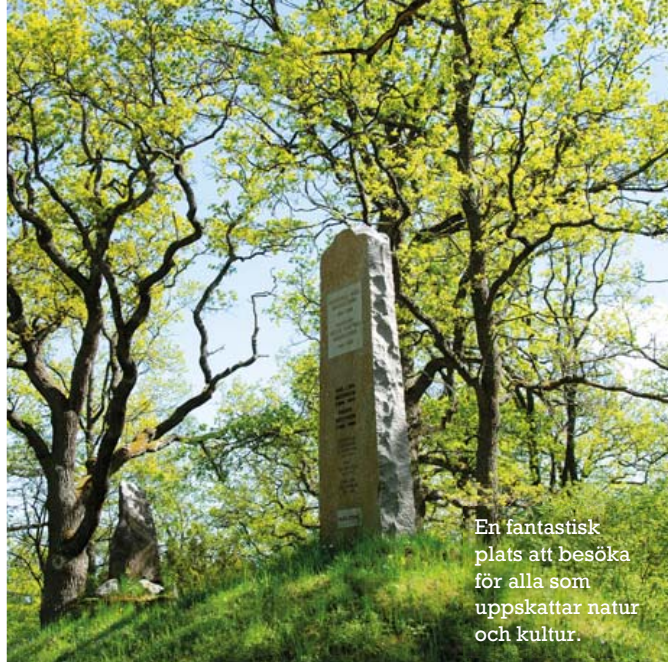
Datum: Söndag 25 maj 12.00–18.00

Plats: Djursholms begravningsplats, Altorp, Ymervägen 55.

Promenad i Naturens katedral

Gemensam promenad i vårens vackra tid med inslag av bön ur Hans-Erik Lindströms bok Naturens katedral. Vi går i lugn takt på gångvägen runt Ekeby-sjön ca 3 km. Diakon Rebecca Winander leder promenaden som är i anslutning till Lunchmusik med soppa. Ingen anmälan eller kostnad.

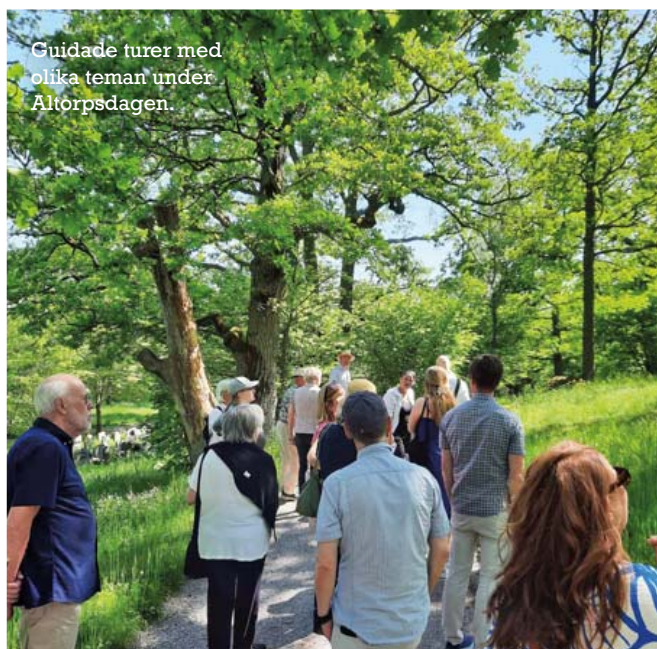
Tid: tisdag 20 maj 13.30–14.30,
samling vid Församlingens Hus.

En fantastisk plats att besöka för alla som uppskattar natur och kultur.

Det finns alltid ett "solägg" på Elsa Beskows grav.

Guidade turer med olika teman under Altorpsdagen.

TIDNINGEN LIVET

**Utgiven av Svenska kyrkan,
Danderyds församling.**

Redaktion

Kristin Molander, kyrkoherde
kristin.molander@svenskakyrkan.se

Anna-Maria Stawreberg
anna-maria@stawreberg.se

Brita Sylven
brita.sylvén@svenskakyrkan.se

Ola Whistler Sahlén
ola.sahlen@svenskakyrkan.se

Ansvarig utgivare

Kristin Molander, kyrkoherde

Design&produktion

Jonna Olsson

Skribenter

Kristina Lindh, Anna-Maria Stawreberg,

Omslag Lotta Kühlhorn

Fotografer Elliot Elliot, Håkan Elofsson

Tryckeri Stockholms Lito Grafiska

SOMMAR-ÖPPETTIDER

Danderyds kyrka

Mån–fred 08.30–16.30.

Lör–sön 09.00–16.30.

Församlingens Hus

Mån–fre 09.00–12.00

Växel tel 08-568 957 00

Mån–fre 09.00–12.00, 13.00–17.00

Bokning av dop, vigsel, begravning:

Mån, tis, tors 10.00–12.00, 13.00–14.00.

Fre 10.00–12.00. Tel 08-568 957 10

Begravningsverksamheten:

Mån, tis, tors 10.00–12.00, 13.00–14.00.

Fre 10.00–12.00. Tel 08-568 957 39

SVENSKA KYRKAN I DANDERYD

Församlingens Hus

Angantyrvägen 39,
182 54 Djursholm.

Växel: 08-568 957 00,
mån–fred 9.00–12.00
och 13.00–17.00.

Postadress: Angantyrv. 39,
182 54 Djursholm.
svenskakyrkan.se/danderyd

Kanslichef

Paola Ekenberg
08-568 957 19.

Kamrer

Martin Sandström
08-5689 57 09

Kommunikatörer

Christina Högborg,
08-568 957 08.
Brita Sylven,
08-568 957 23.

Kyrkogårdschef

Per Henrik Hinder
08-568 957 46.

Kyrkor och lokaler

Altors kapell,
Ymervägen 55, Djursholm.

Danderyds kyrka,
Angantyrvägen 41, Danderyd.

Djursholms församlingsgård,
Valevägen 26, Djursholm.

Djursholms kapell, (stiftelse)

Enebykyrkan,
(samarbetskyrka)
Enebytorp,
Lars Åberg 070-497 71 65.

Petruskyrkan
Kyrkvägen 27, Stocksund.

Sätraängskyrkan
Sjöbergsv. 32 Danderyd.

Sjukhuskyrkan,
Danderyds sjukhus,
08-123 550 00 (växel).

Kyrkoherde

Kristin Molander,
08-568 957 01, 070-334 16 18.

Präster

Ninna Birkoff,
08-568 957 15.
Randi Guldstrand,
08-568 957 20.
Henrik Mattsson,
08-568 957 05.
Ola Whistler Sahlén,
08-568 957 41.
Katja Stroeven,
08-568 957 18.
Sandra Vallin,
08-568 957 27

Sjukhuspräst

Chris Segerholm Koskull,
08-568 957 62 .
Hanna Niemi, 08-568 957 83.

Diakoner

Elin Smeds, 08-568 957 42.
Estelle Wiesel, 08-568 957 29.
Rebecca Winander, 08-56895758

Musiker

Sabina Lilja, 08-568 957 06.
Maria Resare, 08-568 957 07.
Anders Ölund, 08-568 957 04.
Martin Östergren, 08-568 957 00

Musikpedagog

Ludvig Gawell 08-568 57 57.

Församlingspedagoger

Louise Almén, 08-568 957 66.
Pontus Degréus, 08-568 957 14.
Maria Gibbs Persson,
08-568 957 25.

Kyrkans förskola

Förskolorna Enen,
Kyrkbacken och Änglagaraget.
Annelie Geilert, rektor,
08-568 957 02.

Katekumenat – samtal om tro & liv

En samtalsgrupp för dig som är nyfiken på vad kristen tro är, men också för dig som vill fördjupa din tro. Här finns utrymme för existentiella frågor och samtal om hur kyrkan och Bibelns texter kan tala till oss i dag.

Ny grupp startar i september 2025,
varannan tisdag 17.00–19.00.
Anmäl dig till: randi.guldstrand@svenskakyrkan.se

Tre röster om Katekumenatet i Danderyds församling:

**Pia Ankner, 51 år
Enebyberg**

"Jag ville utforska min tro i ett strukturerat men öppet sammanhang. Det var bättre än jag trodde. En lärorik process som fortsatt mellan träffarna. Man får tänka högt, ställa ärliga frågor och är välkommen som man är."

**Per Holmlöv, 84 år
Svalnäs, Djursholm**

"Jag gick med för att fortsätta lära mig om kristen tro och för att fördjupa min kontakt med kyrkan. Katekumenatet överträffar mina höga förväntningar. Den här samtalsgruppen är både stimulerande och trevlig."

**Terese Ingman, 41 år
Enebyberg**

"Jag var intresserad av att samtala om tro och reflektera kring livets stora frågor. Det har varit utvecklande och öppnat mina ögon för nya perspektiv. Dessutom en trevlig gemenskap som jag verkligen har uppskattat."

**Svenska
kyrkan**

Danderyds
församling